

Practica discursului lingvistic/critic/literar
Lector univ. dr. Gina Puică

Text 1.

Vasile Ernu, „Cum străinătatea a devenit noua mea *Patrie*” (2010)

„Îmi cumpăr o revistă de mare succes aici. Limba română e limba mea maternă (alături de cea rusă), deci nu ar trebui să am probleme de înțelegere. Citesc și nu înțeleg nimic. Lumea în jurul meu citește și râde, eu citesc, mă întristez și mă înfurii. De ce? Fiindcă aici există acel concept numit *bășcălie* pentru care eu nu am organ. Nu am un echivalent rusesc al termenului pentru a le explica prietenilor mei ruși. Le spun că e apropiat de ironie, dar e o ironie zeflemitoare, care ia în derâdere lucrurile semnificative. E un fel de înjurătură de mamă neasumată și spusă sub forma unei glume. E un termen greu de înțeles pentru cei născuți și educați în Imperiul de la Răsărit. Pentru mine, lucrurile s-au agravat și mai tare când am observat că această *bășcălie* a devenit un soi de discurs critic. Nici după douăzeci de ani nu mă pot obișnui cu acest lucru. Aș putea înșirui o mulțime de întâmplări cotidiene care să explice această descoperire a *străinătății* din prima mea călătorie în țara care avea să-mi devină *noua mea Patrie*.”

(Vasile Ernu, „Cum străinătatea a devenit noua mea *Patrie*”, în Bogdan Iancu (coord.), *Prima mea călătorie în străinătate*, București, Art, 2010, p. 105-106).

Text 2

G. Călinescu, *Enigma Otiliei* (1938)

„Într-o seară de la începutul lui iulie 1909, cu puțin înainte de orele zece, un tânăr de vreo optsprezece ani, îmbrăcat în uniformă de licean, intra în strada Antim, venind dinspre strada Sfinții Apostoli cu un soi de valiză în mână, nu prea mare, dar desigur foarte grea, fiindcă, obosit, o trecea des dintr-o mână într-alta. Strada era pustie și întunecată și, în ciuda verii, în urma unor ploi generale, răcoroasă și foșnitoare ca o pădure. Într-adevăr, toate curțile și mai ales ograda bisericii erau pline de copaci bătrâni, ca de altfel îndeobște curțile marelui sat ce era atunci capitala. Vântul scutura, după popasuri egale, coamele pomilor, făcând un tumult nevăzut, și numai întunecarea și reaprinderea unui lan de stele dădeau trecătorului bănuiala că mari vârfuri de arbori se mișcau pe cer. Tânărul mergea atent de-a lungul zidurilor, scrutând, acolo unde lumina slabă a felinarelor îngăduia, numerele caselor. Uniforma neagră îi era strânsă bine pe talie, ca un veșmânt militar, iar gulerul tare și foarte înalt și șapca umflată îi dădeau un aer bărbătesc și elegant. Fața îi era însă juvenilă și prelungă, aproape feminină din pricina șuvițelor mari de păr ce-i cădeau de sub șapcă, dar culoarea măslinie a obrazului și tăietura elinică a nasului corectau printr-o notă voluntară întâia impresie.”

(G. Călinescu, *Enigma Otiliei*, Editura Minerva, București, 1979, p. 5-6.)

Text 3

Mircea Martin, *G. Călinescu și „complexele” literaturii române* (2002)

„Literatura română – în accepția modernă a termenului – a apărut în momentul în care literaturile occidentale trecuseră deja printr-o ‘epocă de aur’. Descoperirea, mai exact, redescoperirea Occidentului a pus-o de la început în fața unui decalaj considerabil de timp solidificat în opere.

De aici, amploarea influenței suferite, caracterul ei major, modelator. Desprinsă târziu din sincretismul cultural de factură orientală, îi lipsea mai întâi acestei literaturi o tradiție care s-o stimuleze și s-o autorizeze, după cum îi va lipsi apoi o limbă de circulație și de notorietate. Nu vom sta să întocmim acum inventarul lacunelor constitutive literaturii române – și nici să le justificăm.

O istorie agitată de paradoxuri, întâmplată într-o geografie lăaturalnic europeană, explică îndestulător acest cântec târziu și fără ecou meritat al unui ‘neam cântăreț’. A recunoaște aceste lacune și a admite caracterul decisiv al influenței apusene în definirea sau redefinirea culturii românești nu înseamnă a ignora factorii interni care e de presupus că au operat selecția lor, transformând astfel adoptarea modelelor străine în adaptare. Tendința tot mai răspândită astăzi este de a se renunța la schema comparatistă tradițională emițător-receptor, fondată pe absolutizarea criteriului cronologic, adică pe supoziția că ulterioritatea implică neapărat imitația.

În ultima vreme s-a încercat și la noi – cu rezultate cel puțin parțial convingătoare – o recitare a literaturii vechi din perspective contextuale favorizante. Anumite fapte și date rămân însă de neclătinat. Fie că ipotezele noi tind să descopere în cultura română o continuitate europeană de mai lungă durată, fie că, pe urmele lui Iorga, atribuie acestei culturi un regim special prin sublinierea apartenenței la tiparul bizantin sau, mai precis, la un spațiu de confluență fecundă între Orient și Occident, fie că, în sfârșit, redefinesc termenii înșiși de ‘literatură’ și ‘cultură’, ele nu pot decât să reducă, eventual, dimensiunile și importanța unui prea evident *decalaj*.”

(Mircea Martin, *G. Călinescu și „complexele” literaturii române*, ediția a II-a, cu un Argument al autorului, Postfață de Nicolae Manolescu, Pitești, Paralela 45, 2002, pp. 15-16).